

”

Бартіш С., Грицак Н. Медіаосвіта на уроках літератури: з досвіду німецьких дослідників. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 3. С. 13-17. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i3-002>.

Bartish S., Hrytsak N. Mediaosvita na uroках literatury: z dosvidu nimetskykh doslidnykiv [Media education in literature lessons: from the experience of german researchers]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 3. S. 13-17. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i3-002>.

DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i3-002

Світлана БАРТИШ

Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, Україна
<https://orcid.org/0009-0001-5126-7632>
svbartish.new@gmail.com

Наталія ГРИЦАК

Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4744-7072>
grycak78@ukr.net

МЕДІАОСВІТА НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ: З ДОСВІДУ НІМЕЦЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

Анотація. Сучасний навчальний процес у галузі літературної освіти все більше орієнтується на використання цифрових технологій, що дозволяє розширити традиційні підходи до викладання. У статті розглядається інтеграція нових медіа на уроках літератури на основі досліджень німецьких науковців, зокрема праць М. Кепсера, М. Шварца, Ф. Фредеркінга, Т. Курірок. Аналізуються функції цифрових медіа у літературній освіті, зокрема їхня роль у процесах читання, письма, аналізу, інтерпретації та творчості учнів. Автори підкреслюють, що традиційні медіа, такі як книги, поступово доповнюються новими формами, включаючи фільми, подкасти та електронні ресурси. Цей розвиток дозволяє розширити межі сприйняття літератури та адаптувати навчальні методи до сучасних вимог. Особливу увагу приділено питанню медіаграмотності, яка є важливою складовою сучасної освіти. Досліджується, яким чином цифрові технології сприяють розвитку критичного мислення, уміння оцінювати інформацію з різних джерел та формуванню усвідомленого ставлення до медіа. Розглядається концепція медіаосвітнього підходу, що включає аналіз цифрового контенту, захист персональних даних, етичне використання медіа та соціальну взаємодію в цифровому просторі. Стаття акцентує на трьох основних підходах до використання цифрових медіа: технічному, фахово-дидактичному та медіаосвітньому. Технічний підхід зосереджується на формуванні базових навичок роботи з цифровими технологіями; фахово-дидактичний – на ефективній передачі навчального матеріалу; а медіаосвітній – на розвитку критичного мислення та етичного використання медіа. Визначено основні виклики, пов'язані з використанням цифрових технологій на уроках літератури, зокрема технічні обмеження, необхідність педагогічної адаптації цифрових інструментів та збереження балансу між традиційними та новими формами роботи з текстом. Обґрунтовано, що успішна інтеграція цифрових медіа у викладання літератури можлива лише за умови їх використання як засобу для досягнення навчальних цілей, а не як самоцілі.

Ключові слова: аудіальні та візуальні медіа; інтерактивність; літературна освіта; медіа засіб; медіаосвіта, методи викладання, навчання літератури, цифрові медіа.

Svitlana BARTISH

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0001-5126-7632>
svbartish.new@gmail.com

Nataliya HRYTSAK

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4744-7072>
grycak78@ukr.net

MEDIA EDUCATION IN LITERATURE LESSONS: FROM THE EXPERIENCE OF GERMAN RESEARCHERS

Abstract. The modern educational process in the field of literary education is increasingly oriented towards the use of digital technologies, which allows for an expansion of traditional teaching approaches. This article examines the integration of new media in literature lessons based on the research of German scholars, particularly the works of M. Kepser, M. Schwarz, F. Frederking, and T. Kurzrock. The functions of digital media in literary education are analyzed, particularly their role in the processes of reading, writing, analysis, interpretation, and student creativity. The authors emphasize that traditional media, such as books, are gradually supplemented by new forms, including films, podcasts, and electronic resources. This development allows for an expansion of the boundaries of literary perception and adapts teaching methods to modern requirements. Special attention is given to the issue of media literacy, which is an important component of contemporary education. The article explores how digital technologies contribute to the development of critical thinking, the ability to evaluate information from various sources, and the formation of a conscious attitude toward media. The concept of a media educational approach is discussed, which includes the analysis of digital content, data protection, ethical use of media, and social interaction in the digital space. The article highlights three main approaches to using digital media: technical, professional-didactic, and media educational. The technical approach focuses on developing basic skills in working with digital technologies; the professional-didactic approach emphasizes the effective delivery of educational material, while the media educational approach concentrates on developing critical thinking and ethical use of media. Key challenges related to the use of digital technologies in literature lessons are identified, including technical limitations, the need for pedagogical adaptation of digital tools, and maintaining a balance between traditional and new forms of text work. It is argued that successful integration of digital media into literature teaching is only possible if they are used as a means to achieve educational goals rather than as an end in themselves.

Keywords: audio and visual media; interactivity; literary education; media tools; media education; teaching methods; literature learning; digital media.

Постановка проблеми. Цифровізація освіти суттєво змінює традиційні методи викладання, особливо в літературному навчанні. Використання цифрових технологій – від електронних книг та аудіо- і відеоматеріалів до інтерактивних платформ і соціальних медіа – відкриває нові можливості для вивчення літератури. Однак виникає питання, як ці технології можуть не лише доповнювати традиційний підхід, а й сприяти розвитку критичного мислення та медіаграмотності учнів.

Сучасні школярі щодня взаємодіють із великою кількістю цифрового контенту, часто без належних навичок його аналізу, перевірки достовірності та розуміння можливих маніпуляцій. Літературна освіта, яка традиційно орієнтується на інтерпретацію текстів, може відігравати ключову роль у формуванні медіаграмотності. Аналіз художніх творів, кіноадаптацій, соціальних мереж і цифрових публікацій допомагає учням усвідомлювати вплив медіа, розрізняти різні форми подання інформації та критично оцінювати її зміст.

Водночас залишається відкритим питання ефективної інтеграції цифрових медіа у літературний процес. Чи сприяють цифрові інструменти глибшому розумінню літератури? Як вони впливають на розвиток читацької компетенції? Яка роль вчителя у цьому процесі? Дослідження також має на меті проаналізувати, наскільки готові вчителі до використання цифрових технологій та які виклики вони вбачають у їхньому впровадженні.

Таким чином, проблема полягає не лише у впровадженні цифрових медіа в літературну освіту, а й у розробці ефективних підходів, які б одночасно сприяли розвитку читацької компетентності та медіаграмотності учнів, допомагаючи їм усвідомлено та критично сприймати інформаційний простір сучасного світу.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Аналіз німецьких наукових джерел показав, що медіаосвіта та медіаграмотність стали предметом дослідження таких науковців, як Т. Мьобіус (2018), М. Керрес (2000). Їхні роботи підтверджують, що використання цифрових технологій у навчанні сприяє розвитку критичного мислення та навичок аналізу інформації. Водночас, необхідно навчати учнів не тільки споживати цифровий контент, а й розпізнавати його якість, маніпулятивні техніки та можливі викривлення інформації.

Дослідники Ю. Вермке (1999) та М. Кепсер (2013), вказують, що інтеграція цифрових технологій, зокрема комп'ютерних програм, електронних книг і мультимедійних презентацій, сприяє розвитку навичок аналізу тексту та критичного осмислення інформації. Л. Шюлер, Б. Буліцек, М. Фідлер (2021) демонструють, що використання цифрових платформ дозволяє учням взаємодіяти з текстами різними способами, що підвищує рівень розуміння літературних творів і допомагає розпізнавати маніпуляції в медійному контенті.

Попри позитивні аспекти цифрового навчання, дослідження Г. Тулодзєцкі та Б. Герціг (2010) звертають увагу на низку викликів, серед яких недостатня технічна оснащеність навчальних закладів, низька підготовка вчителів щодо роботи з цифровими інструментами, відсутність уніфікованих методичних рекомендацій для інтеграції цифрових медіа в літературний процес.

Ефективність цифрового навчання значною мірою залежить від рівня цифрової компетентності вчителів, проте багато освітян досі зосереджені на традиційних підходах до викладання літератури.

Аналіз наукових джерел підтверджує, що розвиток медіаграмотності є важливим аспектом сучасної освіти. Ф. Фредеркінг (2008) розглядає її як процес, що включає аналіз джерел інформації, оцінку достовірності контенту, розпізнавання маніпулятивних технік у цифрових ЗМІ. Ці навички особливо важливі в умовах інформаційного суспільства, де учні стикаються з великою кількістю суперечливої інформації.

Метою статті є дослідження ролі медіаграмотності у літературному навчанні, зокрема у контексті використання цифрових медіа. Дослідження спрямоване на визначення ефективних методик інтеграції цифрових медіа у навчальний процес, що сприятиме формуванню навичок критичного аналізу інформації та розпізнаванню маніпулятивних технік у цифрових ЗМІ.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було використано такі методи дослідження: аналіз наукових джерел – вивчення праць німецьких дослідників у сфері медіаграмотності та цифрової освіти; порівняльний аналіз – дослідження підходів до викладання медіаграмотності у німецькій системі освіти та їх можливого застосування у ширшому контексті літературного навчання; контент-аналіз – вивчення цифрових навчальних матеріалів та їхньої відповідності вимогам розвитку медіаграмотності серед учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчальні та освітні контексти на уроках літератури зосереджують значну увагу на використанні традиційних медіа, таких як класична книга. Однак література є багатогранною конструкцією, яка з часом розширилася за межі відомого носія – книги – і включає фільми, аудіокниги, подкасти, вірші в WhatsApp, дописи в блогах, романи у Facebook, комп'ютерні ігри тощо. Таким чином, літературу можна сприймати, презентувати та зберігати у різних медіа. Літературні тексти є відправною точкою для уроків літератури і можуть адаптуватися до різних

методів викладання та навчання. Вимоги до літературного тексту можуть бути виконані і в цифровому середовищі, оскільки цифрові тексти є «збірним поняттям для художніх текстів, які самостійно формують свій об'єкт і створюють власний можливий світ» [3, с. 22]. Це дозволяє долати межі між аналоговими та цифровими медіа.

Змінна форма представлення медіа, як це описує М. Шварц, забезпечує репрезентацію різних способів читання [7, с. 6]. Зміст роману може бути поданий у різний спосіб, наприклад, через фільм, радіоієсу чи театральну постановку. М. Шварц вважає, що в цифровому суспільстві поступово розвивається панівна рефлексія щодо медіа у літературі [7, с. 6].

Питання про те, що таке цифрові медіа, що вони виражають і як їх використовують, відкриває різні підходи. Відповідні для цієї роботи форми медіа можна грубо поділити на аудіальні, аудіовізуальні та візуальні медіа. Можливе також їхнє поєднання чи розширення, однак це не має вирішального значення для подальшого обговорення, оскільки основний акцент зроблено на цифровій формі. Цілком погоджуємося з думкою Т. Курцрок, що «використання нових медіа не повинно бути відправною точкою для планування уроків, а лише інструментом для реалізації змісту і завдань уроків» [5, с. 178].

Нові медіа на уроках літератури повинні сприяти підтримці змісту предмета, полегшенню навчальної роботи та забезпеченню численних можливостей для пізнання. Окрім того, варто наголосити, що використання медіа не повинно замінювати традиційні засоби (підручник) або перешкоджати навчальному процесу через технічні проблеми. Таким чином, медіа тут не розглядаються як самостійний об'єкт, який може бути інтегрований до уроків літератури на змістовному рівні, а сприймаються переважно як інструменти.

Ф. Фредеркінг визначає у своїй класифікації сім функцій цифрових медіа на уроках німецької мови, щоб прояснити умови їх використання. Ці «цифрові медіа» відповідають у Ф. Фредеркінга «новим цифровим симмедіа» [1, с. 77], наприклад, комп'ютерам чи інтернету, а також планшетах. Він розрізняє такі функції медіа:

Письмо та продуктивні методи опрацювання текстів. Письмо та обробка текстів є невід'ємною частиною уроків літератури. Використання комп'ютера дає змогу розширити ці можливості. Особлива увага приділяється дидактичному компоненту, який сприяє розвитку письмової компетентності. Цифрове письмо пропонує численні можливості для редагування та отримання зворотного зв'язку в процесі написання через автоматичну перевірку помилок.

Наступна функція фокусується на *читанні, реценції та отриманні інформації*. Ця функція пов'язана із розвитком читання та медіакомпетенцій. Інтернет полегшує доступ до інформації, а електронні книги, які містять посилання на відео, додаткову інформацію чи аудіофайли, забезпечують синестетичний досвід і мотивують учнів до активного вивчення літератури.

Презентації PowerPoint та інші *медіа для презентації і візуалізації* можуть розвивати навички письма та читання в поєднанні з цифровою компетентністю. Цифрові інструменти візуалізують літературні тексти, спрощуючи їхнє інтерпретування, та сприяють розвитку естетичному розвитку особистості.

Засоби для комунікації та співпраці дозволяють учням працювати разом у цифровому середовищі. Ф. Фредеркінг наголошує на перевагах цифрової співпраці під час спільного створення текстів через Google Drive або інші онлайн-документи.

Ще одна функція, яку пропонує Ф. Фредеркінг – це *функція аналізу та інтерпретації*. Ці функціональні можливості пропонують особливу перевагу, оскільки два конструкти – «сприйняття медіатексту» та «аналітико-інтерпретаційна обробка» – пов'язуються між собою. Використання інтерактивних дошок чи смартбордів дає змогу записувати індивідуальні інтерпретації поруч із представленими аудіо- чи відеоматеріалами.

У наступній функції основна увага зосереджена на *діяльності та творчості* учнів у цифрових конструктах. Відповідно, активна взаємодія стимулюється у спеціально створеному інтерактивному програмному забезпеченні, комп'ютерних іграх або гіпермедійних веб-сторінках, щоб заохотити учнів до опрацювання та створення літературних текстів.

Остання функція, яку зазначає Ф. Фредеркінг, стосується *навчання та викладання*. При цьому основну роль відіграють навчальні та тренувальні програмні засоби. Такі програми, а сьогодні також і додатки, мають перевагу швидкої, автоматичної та конструктивної перевірки правильності рішень [2, с. 3–49].

Наявність технічного обладнання та доступ до цифрових медіа в школах не гарантує їх активного використання в навчальному процесі. Важливим аспектом використання цифрових медіа є акцент на питанні «Як саме?». Для його вирішення необхідно враховувати навчальні особливості учнів, аналізувати дидактичну цінність цифрових ресурсів, їхню роль у навчальному процесі, а також приділяти увагу питанням захисту даних і дотримання авторських прав.

Як зазначає Т. Мьобіус, цифрові медіа сприятимуть підвищенню ефективності навчання лише в тому випадку, якщо комп'ютери та інші цифрові інструменти використовуються не просто для передачі

знань, а як засіб для їх глибшого опрацювання. Зрештою, індивідуальна взаємодія з цифровими ресурсами може стимулювати розвиток самостійного та індивідуального навчання [6, с. 341].

М. Керрес запропонував три основні дидактичні перспективи використання цифрових медіа в навчанні літератури: технічна перспектива (ІТ-грамотність), фахово-дидактична перспектива, медіаосвітня перспектива (особистісний розвиток) [4, с. 27-29].

Розглянемо їх детальніше:

Технічний підхід (ІТ-грамотність) зосереджується на формуванні базових технічних навичок, необхідних для ефективного використання цифрових медіа. Вона охоплює:

- 1) *Опанування цифрових інструментів та структур* – учні мають навчитися працювати з різними цифровими пристроями (комп'ютерами, планшетами, інтерактивними дошками) та програмним забезпеченням (текстові редактори, мультимедійні платформи, системи керування навчанням). Вони також повинні розуміти принципи роботи інтернету, баз даних, алгоритмів та цифрового контенту;
- 2) *Створення та редагування цифрового контенту* – учні мають опанувати навички створення, редагування та поширення матеріалів у різних форматах, зокрема текстових, аудіо, відео та графічних;
- 3) *Цифрову безпеку* – особливу увагу приділяють захисту персональних даних, безпечній поведінці в мережі та етичному використанню цифрових ресурсів.

Технічна грамотність є ключовою умовою успішного впровадження цифрового навчання, оскільки без належних навичок учні не зможуть ефективно працювати з цифровими технологіями.

Фахово-дидактичний підхід розглядає цифрові медіа як інструмент для ефективної передачі навчального матеріалу та підтримки освітнього процесу. Використання цифрових технологій дозволяє:

- 1) *Створювати інтерактивні завдання*, які роблять навчання цікавішим і мотивуючим, наприклад, відеоуроки, онлайн-вікторини, інтерактивні карти та тести;
- 2) *Індивідуалізувати навчання*, даючи учням змогу засвоювати матеріал у власному темпі завдяки адаптивним платформам, що підлаштовуються під їхні знання та потреби;
- 3) *Розширювати формати подання навчального матеріалу*, зокрема використовувати аудіокнижки, електронні тексти, інтерактивні комікси та мультимедійні презентації, що сприяє глибшому розумінню змісту;
- 4) *Сприяти груповій роботі*, оскільки онлайн-платформи дають можливість учням співпрацювати, розвиваючи комунікативні навички та вміння працювати в команді.

Таким чином, цифрові медіа значно розширюють можливості викладання, роблячи навчання більш гнучким, різноманітним і доступним для всіх учнів.

Медіаосвітній підхід спрямований на розвиток критичного та усвідомленого ставлення до цифрових медіа, а також на формування особистісних якостей і соціальних компетенцій. Він охоплює такі ключові аспекти як:

- 1) *Критичне мислення* – учні навчаються аналізувати й оцінювати інформацію з різних цифрових джерел, розпізнавати фейки, маніпуляції та дезінформацію;
- 2) *Рефлексія* – цифрові ресурси допомагають учням відстежувати власний прогрес, аналізувати результати навчання та визначати аспекти, які потребують покращення;
- 3) *Етичне використання медіа* – передбачає розуміння авторських прав, принципів коректного цитування та відповідальної поведінки в мережі, зокрема уникнення кібербулінгу;
- 4) *Соціальна взаємодія* – цифрові платформи дають змогу брати участь у дискусіях, спільно створювати контент і обмінюватися думками, що розвиває комунікативні навички;
- 5) *Саморегульоване навчання* – доступ до великої кількості ресурсів сприяє самостійності учнів і формуванню навичок самоосвіти.

Цей підхід формує відповідальних і свідомих користувачів цифрового простору, які вміють ефективно використовувати технології для особистого розвитку та навчання [4, с. 27-29].

Ю. Вермке змогла успішно інтегрувати аудіальні, аудіовізуальні та інтерактивні медіа поряд із традиційним провідним медіумом книги та друкованих матеріалів. Вона визначає чотири критерії, які дозволяють говорити про реальну інтеграцію медіа у навчальний процес:

- 1) *поєднання медіаосвіти з предметним навчанням*. Медіаосвіта має бути пов'язана з тематичними запитамі конкретного предмета, а не впроваджувати зовнішні для нього структури;
- 2) *створення «інтермедіальних зв'язків»*. Використання медіа має бути невід'ємною частиною уроку, а не окремим розглядом кожного медіа;
- 3) *Різнорічність і диференціація медіа*. Учням слід демонструвати широкий спектр медіа, щоб уникнути упередженого ставлення або страху перед новими технологіями;
- 4) *Взаємодія «старих» і «нових» медіа*. Фахово-інтегративний підхід передбачає поєднання традиційних і сучасних медіа, враховуючи зміни у способах комунікації [8, с. 54].

Ю. Вермке наголошує, що не потрібно відмовлятися від книги чи друкованого слова, але варто переосмислити її статус як єдиного канону літературної освіти. Вона підкреслює, що у навчанні повинні бути представлені різні формати медіа – вони можуть бути проаналізовані, опрацьовані, піддані критиці та обговоренню. Намірене ігнорування нових форматів, які є частиною сучасної культури споживання, призводить до відриву освіти від реальності. Лише комплексний підхід у використанні медіа сприяє розвитку критичного мислення, адаптації до змін у медіапросторі та збереженню зв'язку освіти з реальністю цифрової епохи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Використання цифрових медіа сприяє розвитку критичного мислення, медіаграмотності та інтерактивної взаємодії учнів з текстами. Аналіз наукових джерел засвідчив, що цифрові технології можуть стати ефективним інструментом для навчання, проте їх впровадження потребує обґрунтованої методологічної підтримки.

Одним із ключових аспектів є необхідність навчання учнів не лише споживати цифровий контент, а й аналізувати його достовірність, розпізнавати маніпулятивні техніки та критично осмислювати інформацію. Літературна освіта може відігравати важливу роль у формуванні цих навичок, зокрема через інтеграцію цифрових текстів, аудіо- та відеоматеріалів, а також соціальних платформ у навчальний процес. Використання цифрових медіа не повинно підмінювати традиційні підходи до літературного аналізу, а має доповнювати їх, збагачуючи навчальний процес новими можливостями для інтерпретації та творчого вираження учнів.

Порівняльний аналіз міжнародного досвіду, зокрема, вивчення успішних практик інтеграції цифрових медіа у літературну освіту в різних країнах може стати основою для розробки універсальних рекомендацій.

Список використаних джерел

1. Frederking V., Krommer A., Maiwald K. Mediendidaktik Deutsch. Eine Einführung. Berlin: Erich Schmidt Verlag 2008., 319 S.
2. Frederking V. Symmedialität und Synästhetik. *Deutschunterricht in Theorie und Praxis. Handbuch zur Didaktik der deutschen Sprache und Literatur in elf Bänden*. Band 8. Baltmannsweiler: Schneider Hohengehren, 2018. S. 3–49.
3. Kepser M., Abraham U. *Literaturdidaktik Deutsch. Eine Einführung. 4. völlig neu überarbeitete Auflage*. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2016. 360 S.
4. Kerres M. Medienentscheidungen in der Unterrichtsplanung. Zu Wirkungsargumenten und Begründungen des didaktischen Einsatzes digitaler Medien. *Bildung und Erziehung*. 2000. Band 53. S. 19–40.
5. Kurzrock T. Neue Medien im Deutschunterricht. *Grundlagen der Deutschdidaktik. Sprachdidaktik. Mediendidaktik. Literaturdidaktik*. Baltmannsweiler: Schneider Hohengehren 2007. S. 178–200.
6. Möbius T. Empirische Forschung zum Einsatz digitaler Medien im Deutschunterricht. Ein Überblick. *Digitale Medien im Deutschunterricht*. 2018. Band 8. S. 340–345.
7. Schwarz M. Der Text des Theseus: Literaturvermittlung zwischen den Medien. *Medienimpulse*. 56(3), 2018. S. 1–26.
8. Wermke J. Medienerziehung im Deutschunterricht mit Unterrichts Anregungen zu auditiven Medien. *Neue Wege im Literaturunterricht. Informationen. Hintergründe. Arbeitsanregungen*. Hannover: Schroedel, 1999. S. 54.

References

1. Frederking V., Krommer A., Maiwald K. Mediendidaktik Deutsch. Eine Einführung [Media Didactics German. An introduction.] Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2008. 319 p. (in German).
2. Frederking V. Symmedialität und Synästhetik [Symmediality and Synaesthetics.]. *Deutschunterricht in Theorie und Praxis. Handbuch zur Didaktik der deutschen Sprache und Literatur in eleven volumes*. Band 8. Baltmannsweiler: Schneider Hohengehren, 2018. S. 3–49. (in German).
3. Kepser M., Abraham U. *Literaturdidaktik Deutsch. Eine Einführung. 4. völlig neu überarbeitete Auflage*. [Literature Didactics in German. An Introduction. 4th Completely Revised Edition]. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2016. 360 p. (in German).
4. Kerres M. Medienentscheidungen in der Unterrichtsplanung. Zu Wirkungsargumenten und Begründungen des didaktischen Einsatzes digitaler Medien [Media Decisions in Lesson Planning. On the Effectiveness and Justifications of the Didactic Use of Digital Media.]. *Bildung und Erziehung – Education and Upbringing*, 2000. Band 53. P. 19–40. (in German).
5. Kurzrock T. Neue Medien im Deutschunterricht [New Media in German Lessons]. *Grundlagen der Deutschdidaktik. Sprachdidaktik. Mediendidaktik. Literaturdidaktik – Basics of German Didactics. Language Didactics. Media Didactics. Literature Didactics*, 2007. Baltmannsweiler: Schneider Hohengehren. P. 178–200.
6. Moebius T. Empirische Forschung zum Einsatz digitaler Medien im Deutschunterricht. Ein Überblick [Empirical Research on the Use of Digital Media in German Lessons. An Overview.]. *Digitale Medien im Deutschunterricht – Digital Media in German Lessons*, 2018. Band 8. S. 340–345. (in German).
7. Schwarz M. Der Text des Theseus: Literaturvermittlung zwischen den Medien [The Text of Theseus: Literature Mediation Between the Media]. *Medienimpulse – Media impulses*, 2018. 56(3). P. 4–28. (in German).
8. Wermke J. Medienerziehung im Deutschunterricht mit Unterrichts Anregungen zu auditiven Medien [Media Education in German Lessons with Teaching Suggestions for Auditory Media.]. *Neue Wege im Literaturunterricht. Informationen. Hintergründe. Arbeitsanregungen – New approaches in literature lessons. Information. Background. Work Suggestions*, 1999. Hannover: Schroedel. P. 52–95. (in German).